

Omgangstraat 12 te Sprundel

rapport 2985

Omgangstraat 12 te Sprundel, gemeente Rucphen

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

M. Hanemaaijer

Colofon

ADC Rapport 2985

Omgangstraat 12 te Sprundel, gemeente Rucphen

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteur: M. Hanemaaijer

In opdracht van: ZLTO Advies

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 14 mei 2012

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief 23-02-2012

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

R.M. van der Zee

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding en administratieve gegevens	7
2 Bureauonderzoek	7
2.1 Doelstelling en vraagstelling	7
2.2 Methodiek	8
2.3 Resultaten	8
2.4 Gespecificeerde verwachting	10
3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	11
3.1 Inleiding	11
3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	12
3.2.1 Lithologische beschrijving	12
3.2.2 Conclusies	12
4 Aanbeveling	13
Literatuur	14
Geraadpleegde websites	14
Lijst van afbeeldingen en tabellen	14
Bijlage 1 Boorgegevens	19

Samenvatting

Het plangebied ligt op de gemeentelijke erfgoedkaart, die nog niet definitief is vastgesteld, in 'beleidszone 3'. Dit betekent dat archeologisch onderzoek noodzakelijk is bij bodemverstoringen met een minimum van 100 m² en dieper dan 50 cm –mv. Om in deze zone een omgevingsvergunning te kunnen verkrijgen, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld.

In het plangebied is naar verwachting een plaggendek op dekzand (Formatie van Boxtel) op Midden- en Vroeg Pleistocene rivier- en beekafzettingen (Formatie van Stramproy) aanwezig. In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. In de directe omgeving van het plangebied hebben relatief weinig archeologische onderzoeken plaatsgevonden en zijn weinig archeologische vondsten gedaan. Ca. 1000 m ten westen van het plangebied is bij een veldkartering een aantal vuurstenen artefacten die worden gedateerd tussen het Laat Paleolithicum en de Bronstijd aangetroffen. Dit kan worden gezien als een aanwijzing voor bewoning van het onderzoeksgebied in de prehistorie.

Indien in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn dan wordt het vondstniveau verwacht onderin het plaggendek en in de top van het onverstoord dekzand (C-horizont); hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het plaggendek en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen of houtskool. Archeologische sporen zullen zich naar verwachting bevinden tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextype en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

Het is mogelijk dat eventueel aanwezige archeologische resten zijn verstoord als gevolg van (diep)ploegen.

In boring 1, 2 en 4 is er sprake van een vlekkerige laag tussen het dekzand (C-horizont) en het plaggendek. Deze laag is vermoedelijk ontstaan door diepploegen, waarbij de top van het dekzand is omgewerkt. In boring 3 is de laag tussen het dekzand (C-horizont) en het plaggendek lichter van kleur en is de overgang met het onderliggende pakket geleidelijk. Hier is mogelijk nog een oude cultuurlaag aanwezig en is de top van het dekzand mogelijk nog intact.

Er wordt geconcludeerd dat de bodem in het grootste deel van het plangebied (sub)recent is omgewerkt. De archeologische verwachting kan dan ook worden bijgesteld naar laag. Dit geldt echter niet voor het westelijke deel van het plangebied.

ADC ArcheoProjecten stelt voor om in het westelijke deel van het plangebied twee proefputten te graven teneinde vast te stellen of hier sprake is van een plaggendek op een oude cultuurlaag.

ADC ArcheoProjecten adviseert om het resterende deel van het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat hier toch nog archeologische resten voorkomen.

De gemeente Rucphen is van mening dat verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk is. Wel dient er bij de graafwerkzaamheden extra te worden gelet op archeologische sporen. Het verdient de aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

Het plangebied ligt op de gemeentelijke erfgoedkaart, die nog niet definitief is vastgesteld, in 'beleidszone 3'. Dit betekent dat archeologisch onderzoek noodzakelijk is bij bodemverstoringen met een minimum van 100 m² en dieper dan 50 cm –mv. Om in deze zone een omgevingsvergunning te kunnen verkrijgen, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld.

Opdrachtgever:	ZLTO Advies
Soort onderzoek:	Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek
Aanleiding:	Uitbreiding stal
Locatie:	Omgangstraat 12
Plaats:	Sprundel
Gemeente:	Rucphen
Provincie:	Noord-Brabant
Kadastrale gegevens:	Gemeente Rucphen sectie T perceel 1721
Kaartblad:	50 AN1
Oppervlakte plangebied	Uitbreiding bouwblok ca. 500 m ² , nieuwbouw stal ca. 800 m ²
Coördinaten:	100.943,8 / 394.500,6 100.951,9 / 394.484,4 100.911,8 / 394.464,2 100.903,7 / 394.480,3.
Bevoegde overheid:	Gemeente Rucphen
Contactpersoon bevoegde overheid:	Dhr. Sijmens, gemeente Rucphen
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	50419
Auteur:	M. Hanemaaijer
Projectmedewerkers:	M. Hanemaaijer, I.S.J. Beckers, J. Huizer, R.M. van der Zee
Autorisatie:	R.M. van der Zee
Periode van uitvoering:	Januari en februari 2012
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-0quj-i0

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?

Indien mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn:

- Is het plangebied voldoende onderzocht?
 - Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
 - Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

2.2 Methodiek

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).¹ Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Rucphen heeft voor zover bekend echter geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld. Dit bureauonderzoek is dus gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 1000 m rondom het plangebied.

¹ SIKB 2010.

In het plangebied zijn de volgende ingrepen gepland:

Aard ingreep:	Uitbreiding veestal
Wijze fundering:	Op staal
Onderkeldering:	Plaatselijk mestkelder, diepte 160 cm onder peil
Diepte bodemverstoring:	Maximaal 160 cm -mv
Oppervlakte bodemverstoring:	Ca. 810 m ²
Verwachte wijziging grondwaterstand:	geen
Toekomstige ligging boven- en ondergrondse infrastructuur:	onbekend
Toekomstige ligging verharding:	onbekend

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

2.3.2 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ²	Formatie van Stramproy met een dek van de Formatie van Bortel; fijn tot grof zand en leem met een zanddek (code Sy1)
Geomorfologie ³	terrasafzettingen bedekt met dekzand (code 3L12a)
Bodemkunde ⁴	hoge zwarte enkeerdgronden, leemarm en zwak lemig zand (zEZ21 gwt VII)
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ⁵	maaiveldhoogte gemiddeld ca. 12,40 m + NAP, in het zuidwesten ca. 12,46 m + NAP, in het noordwesten ca. 12,06 + NAP

Het plangebied bevindt zich in het zuidelijke zandgebied.⁶ De afzettingen in dit gebied zijn in het laatste glaciaal van het Pleistoceen, het Weichselien (120.000 – 11.700 jaar geleden), in een zeer koud en droog klimaat afgezet. Volgens de geologische overzichtskaart komt in het plangebied de formatie van Stramproy met een dek van de Formatie van Bortel voor.⁷ De Formatie van Stramproy omvat Vroeg Pleistocene afzettingen van lokale rivieren. Deze rivierafzettingen zijn fijnkorrelig en bevatten soms klei en veenlagen.⁸ De Formatie van Bortel bestaat hoofdzakelijk uit zandige afzettingen, die tijdens het Weichselien door de wind zijn afgezet (dekzand).

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (zie afbeelding 3):

Waarnummers	Omschrijving	Datering	Opmerking
45785, 46243	Bewerkt vuursteen	Laat Paleolithicum-Neolithicum/Bronstijd	Aangetroffen tijdens veldkartering onderzoeksmeldings-nummers 3091 en 11.015
49200	Geglazuurd aardewerk	Late Middeleeuwen Nieuwe tijd	Aangetroffen tijdens veldkartering onderzoeksmeldingsnummer 7833

² De Mulder *et al* 2003.

³ Stichting voor Bodemkartering 1981.

⁴ Stichting voor Bodemkartering 1983.

⁵ <http://www.ahn.nl/viewer>

⁶ Berendsen 1997.

⁷ De Mulder *et al* 2003.

⁸ Berendsen 1997.

Onderzoeksmeldings-nummer	Soort onderzoek	Resultaat	Advies
3091/11.015 ⁹	Bureau- en booronderzoek/ veldkartering	In zuidelijk deel is tijdens veldkartering bewerkt vuursteen aangetroffen, in noordelijk deel enkeerdgronden	aanvullend (boor)onderzoek
7833 ¹⁰	Booronderzoek en veldkartering	Er zijn geen relevante archeologische lagen, indicatoren of antropogene objecten aangetroffen	vrijgeven

In ARCHISII zijn voor het onderzoeksgebied geen AMK-terreinen, vondstmeldingen en monumenten geregistreerd.

Volgens de IKAW ligt het plangebied in een zone met een hoge indicatieve waarde. Dit is gebaseerd op een combinatie van bodem en grondwatertrap, waarvoor statistisch gezien een grote kans bestaat op de aanwezigheid van een vindplaats.

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en ondergrondse bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Historische situatie
Kadastrale minuut uit 1811-1832	bouwland
Topografische kaart uit 1830-1850	bouwland
Bonnekaart uit 1870, 1900, 1921	grasland
Topografische kaart uit 1938, 1947, 1958, 1967, 1980, 1989 en 1995	grasland
KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH) ¹¹	Geen aanvullende gegevens
Cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Noord-Brabant	Geen aanvullende gegevens

Uit oude kaarten blijkt dat het plangebied in ieder geval vanaf het begin van de 19^e eeuw onbebouwd was en een agrarisch grondgebruik had. Afgezien van grondbewerking in het kader van de landbouw worden geen bodemverstoringen verwacht.

2.3.5 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel in gebruik als grasland.

2.4 Gespecificeerde verwachting

In het plangebied is naar verwachting een plaggendeek op dekzand (Formatie van Boxtel) op Midden- en Vroeg Pleistocene rivier- en beekafzettingen (Formatie van Stramproy) aanwezig. In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. In de directe omgeving van het plangebied hebben relatief weinig archeologische onderzoeken plaatsgevonden en zijn weinig archeologische vondsten gedaan. Ca. 1000 m ten westen van het plangebied is bij een veldkartering een aantal vuurstenen artefacten die worden gedateerd tussen het Laat Paleolithicum en de Bronstijd aangetroffen. Dit kan worden gezien als een aanwijzing voor bewoning van het onderzoeksgebied in de prehistorie.

Indien in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn dan wordt het vondstniveau verwacht onderin het plaggendeek en in de top van het onverstoord dekzand (C-horizont); hier wordt ook

⁹ Koop 2002.

¹⁰ Gheysen & De Boer 2004.

¹¹ <http://www.kich.nl>

wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het plaggendek en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen of houtskool. Archeologische sporen zullen zich naar verwachting bevinden tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextype en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

Het is mogelijk dat eventueel aanwezige archeologische resten zijn verstoord als gevolg van (diep)ploegen.

3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.1 Inleiding

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting, zoals deze is geformuleerd in par. 2.4. Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend booronderzoek.

Ten behoeve van het inventariserend veldonderzoek is een plan van aanpak (PvA) opgesteld conform KNA (Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie) specificatie VS01.¹²

Omdat op deze locatie een type archeologische vindplaatsen wordt verwacht dat zich door middel van een booronderzoek niet goed laat opsporen is het doel van dit onderzoek het verkennen van de bodemopbouw. Daarmee toetsen we voor eventuele archeologische vindplaatsen de volgende delen van de gespecificeerde verwachting:

- de landschappelijke en/of geologische context van eventuele archeologische vindplaatsen
- de diepteligging ervan
- de conservering

Dit leidt voor onderhavig onderzoek tot de volgende hypothesen:

1. In het plangebied is een plaggendek met onderin een cultuurlaag aanwezig.
2. De cultuurlaag bevindt zich tussen 50 en 100 cm onder het maaiveld
3. Dit niveau is niet aangetast door bodemverstoringen.

Door het uitvoeren van dit verkennend booronderzoek kan alsnog een uitspraak worden gedaan over de vraag of, en zo ja, waar er al dan niet nog archeologische resten worden verwacht in het plangebied.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld:

- Zijn de hierboven genoemde hypothesen juist?
- Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?

Indien mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn:

- Is het plangebied voldoende onderzocht?
- Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
- Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

Voor het vaststellen van de juistheid van de hierboven genoemde hypothesen is de volgende onderzoeksmethode het meest geschikt:

¹² Het PvA is opgesteld door M. Hanemaaijer, prospector op 01-02-2012 geaccordeerd door J. Huizer, senior prospector.

Aantal boringen:	4
Boorgrid:	geen, de boringen worden zo optimaal mogelijk verspreid over het plangebied
Diepte boringen:	tenminste 30 cm in de C-horizont
Boormethode:	Edelman met diameter 7cm
Bemonstering:	Versnijden en/of verbrokkelen

De bodemtextuur en archeologische indicatoren worden beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.¹³ De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de lokale topografie en ingemeten met behulp van een meetlint. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN-beelden.

3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.2.1 Lithologische beschrijving

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 4. De boorgegevens worden gepresenteerd in Bijlage 1.

In boring 3 bestaat het onderste pakket, dat is aangetroffen tussen 120 en 110 cm –mv, uit matig siltig, matig fijn, geelgrijs zand met leembrokken. Deze afzetting wordt geïnterpreteerd als een midden/vroeg pleistocene rivierafzetting (Formatie van Stramproy).

Hierboven bevindt zich een pakket dat bestaat uit matig fijn, zwak siltig, matig fijn, licht grijs of geel zand. In boring 1, 2, en 4 is dit het onderste pakket. Dit pakket wordt geïnterpreteerd als onverstoorde dekzand(C-horizont, Formatie van Bostel, Laagpakket van Wierden). De top van dit pakket bevindt zich op 110 cm –mv in boring 1 en op ca. 50 cm –mv in boring 2 t/m 4.

Hierboven bevindt zich een 5 tot 20 cm dik vlekkelig pakket dat bestaat uit matig fijn, zwak siltig zand. In dit pakket is de onderliggende C-horizont vermengd met de bovenliggende humeuze bovengrond. In boring 1 bevindt de top van dit pakket zich op 90 cm –mv. In boring 2 en 3 bevindt de top van dit pakket zich op ca. 40 cm –mv. In boring 1, 2 en 4 zijn de humeuze vlekken donker van kleur, wat als een aanwijzing voor het (sub)recent omwerken van de grond wordt gezien. In boring 3 is het pakket overwegend lichter van kleur en is de overgang met het onderliggende pakket geleidelijk. Het maaiveld en de vlekkelige laag ligt hier ook ca. 20 cm hoger dan in de rest van de boringen. Deze gegevens worden gezien als aanwijzingen voor de aanwezigheid van een oude cultuurlaag in dit deel van het plangebied.

Het bovenste pakket bestaat uit zwak siltig, matig humeus, matig fijn, donker grijsbruin zand. Dit wordt geïnterpreteerd als een antropogeen ophogingspakket.

3.2.2 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- *Is / zijn de genoemde hypothese(s), zoals vermeld in de specifieke archeologische verwachting, juist?*

In boring 1, 2 en 4 is er sprake van een vlekkelige laag tussen het dekzand (C-horizont) en het plaggendek. Deze laag is vermoedelijk ontstaan door diepploegen, waarbij de top van het dekzand is omgewerkt.

In boring 3 is de laag tussen het dekzand (C-horizont) en het plaggendek lichter van kleur en is de overgang met het onderliggende pakket geleidelijk. Hier is mogelijk nog een oude cultuurlaag aanwezig en is de top van het dekzand mogelijk nog intact.

Voor boring 1, 2 en 4 is de genoemde hypothese niet juist, hier is de bodem (sub)recent omgewerkt. Voor boring 3 is de hypothese juist.

¹³ Bosch 2005; Nederlands Normalisatie-Instituut 1989.

- *Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?*
Ja, in het grootste deel van het plangebied is de bodem (sub)recent omgewerkt. De archeologische verwachting kan dan ook worden bijgesteld naar laag. Dit geldt niet voor het westelijke deel van het plangebied.

Indien mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn:

- *Is het plangebied voldoende onderzocht?*
Nee.

- *Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?*
Geadviseerd wordt om in het westelijk deel van het plangebied een aantal proefputten te graven, teneinde met zekerheid vast te stellen of hier sprake is van een plaggende op een oude cultuurlaag (zie afb. 4).

- *Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?*
Niet van toepassing

4 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten stelt voor om in het westelijke deel van het plangebied twee proefputten te graven teneinde vast te stellen of hier sprake is van een plaggende op een oude cultuurlaag. ADC ArcheoProjecten adviseert om het resterende deel van het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat hier toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

ADC ArcheoProjecten stelt voor om in het westelijke deel van het plangebied twee proefputten te graven teneinde vast te stellen of hier sprake is van een plaggende op een oude cultuurlaag.

ADC ArcheoProjecten adviseert om het resterende deel van het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat hier toch nog archeologische resten voorkomen.

De gemeente Rucphen is van mening dat verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk is. Wel dient er bij de graafwerkzaamheden extra te worden gelet op archeologische sporen. Het verdient de aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Literatuur

- Berg, M.M. van den & E.A. Hatzmann, 2006: Water en archeologisch erfgoed. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 30).
- Bosch, J.H.A., 2005: Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Gheysen, K. & E. de Boer, 2004 *Rucphen-Sprundel, Vissenberg II*. Archeologisch vooronderzoek, in: Bilan Rapport 88
- Groenewoudt, B.J., 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 17).
- Kars, H. & A. Smit (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 1).
- Koop, P.J.M., 2002: *Sprundel Vissenberg II. Archeologische prospectie*. BAAC-rapport 02.2002
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhof & Th.E. Wong (red.), 2003: *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten (Geologie van Nederland, deel 7).
- Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- SIKB, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- Stichting voor Bodemkartering, 1981: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 50 Tilburg*.
- Stichting voor Bodemkartering, 1983: *Bodemkaart van Nederland, herziene uitgave, schaal 1:50.000, blad 50 Tilburg west*.
- Stichting voor Bodemkartering, 1985: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, toelichting bij de kaartbladen 50 Tilburg Oost en 51 Eindhoven West*. Wageningen.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek*. Gouda (SIKB uitgave).

Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>
<http://www.ahn.nl/viewer>
<http://www.kich.nl>
<http://www.watwaswaar.nl>

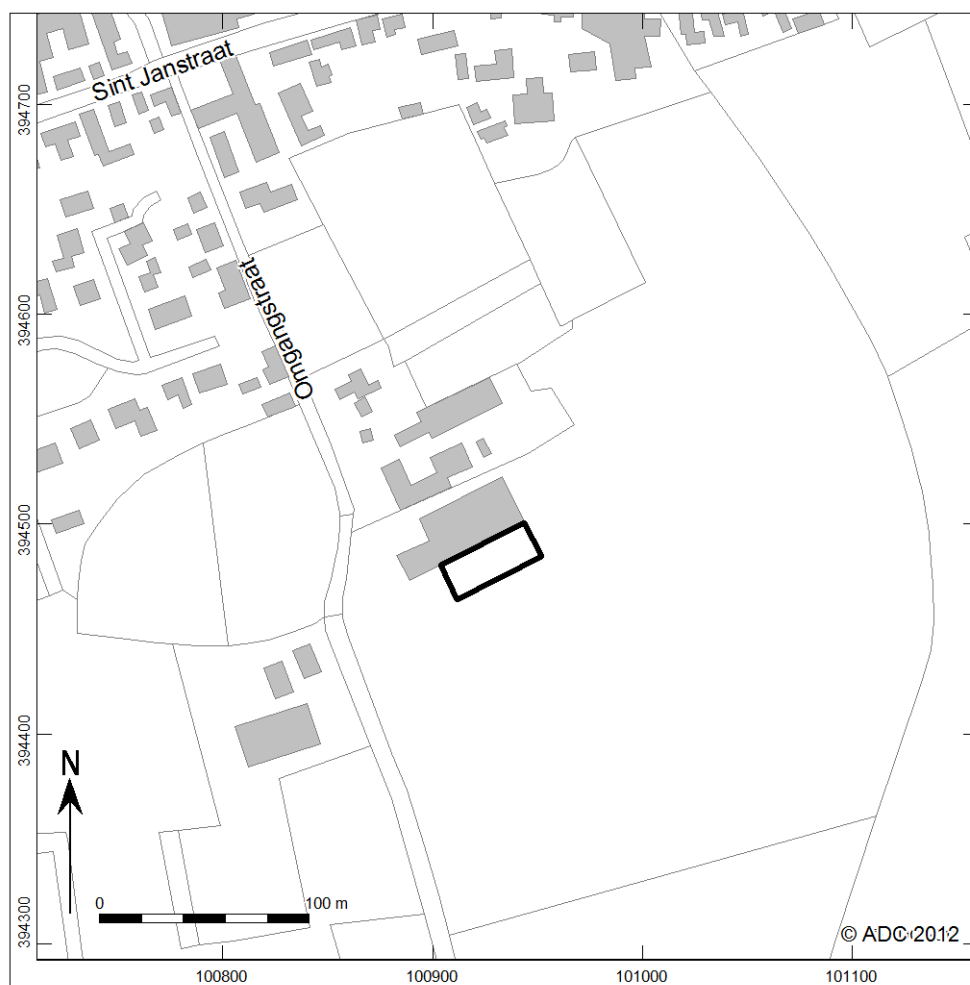
Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
Afb. 4 Boorpuntenkaart

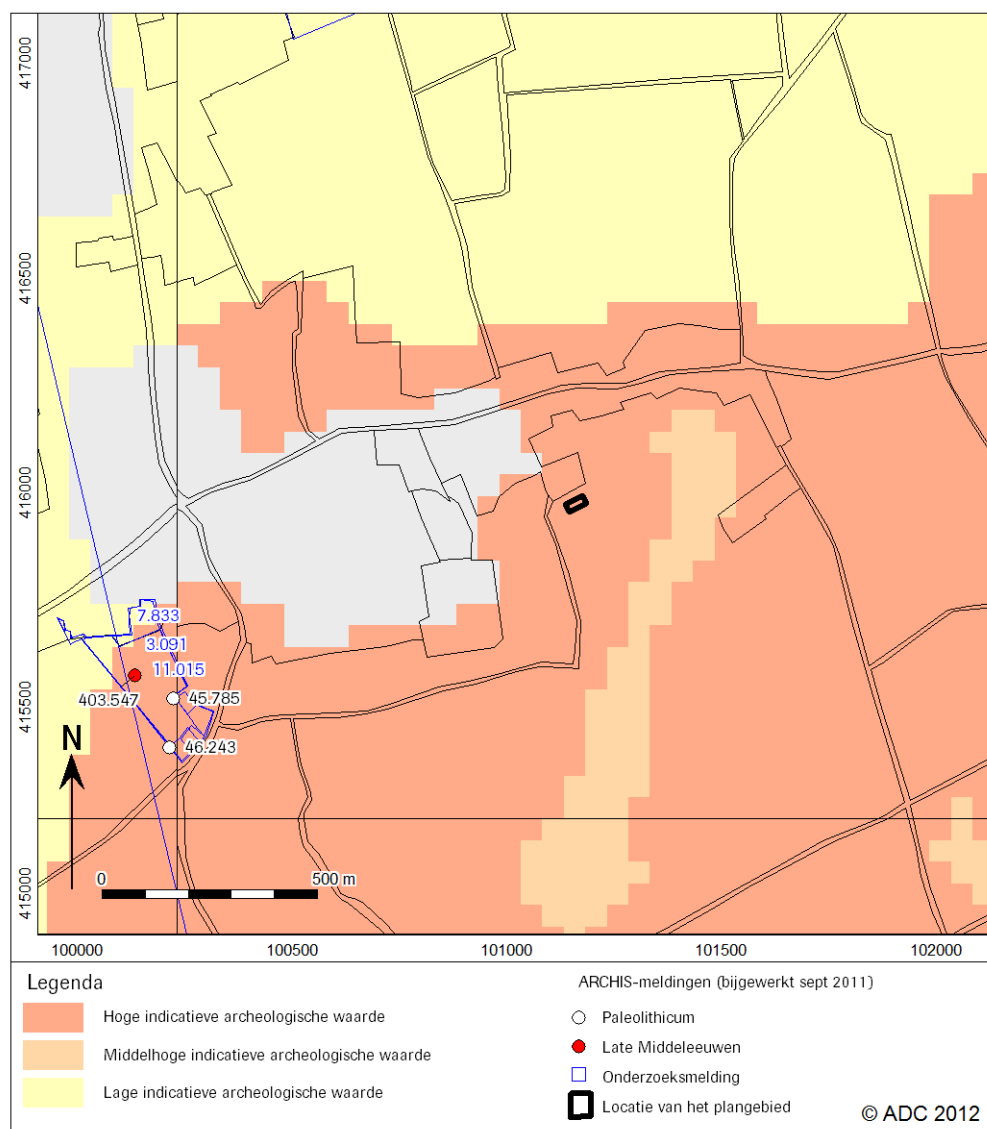
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Afb. 1 Locatie van het plangebied

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

Afb. 3 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 4 Boorpuntenkaart

Bijlage 1 Boorgegevens Omgangstraat 12 te Sprundel

nummer	x coördinaat (cm)	y coördinaat (cm)	maatveldhoogte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuw-vormingen	bodem-horizonten	overig
1	100942	394496	120,6	0	90	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-bruin-grijs	kalkloos		antropogeen dek;verploegd; A-horizont	matig kleine spreiding;omgewerkte grond
				90	110	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs	kalkloos		C-horizont	matig kleine spreiding;veel donker-bruine vlekken;omgewerkte grond; scherpe overgang
2	100931	394477	121,7	110	150	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs	kalkloos		C-horizont	matig kleine spreiding
				0	50	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-bruin-grijs	kalkloos		A-horizont;verploegd; antropogeen dek	matig kleine spreiding;omgewerkte grond;bouwvoor
				50	60	zand	zwak siltig	matig fijn	donker-geel	kalkloos	spoor roestvlekken	C-horizont	matig kleine spreiding;scherpe overgang; bovenkant donker-bruine, humeuze vlekken
3	100910	394478	124,6	60	100	zand	zwak siltig	matig fijn	geel	kalkloos		C-horizont	matig kleine spreiding
				0	40	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-grijs-bruin	kalkloos		A-horizont; antropogeen dek;verploegd	matig kleine spreiding
				40	55	zand	zwak siltig	matig fijn	geel-grijs	kalkloos			matig kleine spreiding;weinig bruine vlekken;omgewerkte grond
				55	110	zand	zwak siltig	matig fijn	geel-grijs	kalkloos			matig kleine spreiding
				110	120	zand	matig siltig	matig fijn	geel-grijs	kalkloos		C-horizont	matig kleine spreiding
4	100929	394487	122,9	0	40	zand	zwak siltig;matig humeus	matig fijn	donker-grijs-bruin	kalkloos		A-horizont;verploegd; antropogeen dek	matig kleine spreiding
				40	60	zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs-bruin	kalkloos		A-horizont; antropogeen dek	matig kleine spreiding; opgebrachte grond
				60	100	zand	zwak siltig	matig fijn	geel-grijs	kalkloos		C-horizont	matig kleine spreiding, scherpe overgang